

**Az alapvető jogok biztosának
Jelentése
az AJB-5185/2014. számú ügyben
(Kapcsolódó ügy: AJB-4713/2014)**

Előadók: dr. Zemplényi Adrienne,
dr. Rajzinger Ágnes

Az eljárás megindítása

2014 őszén Baranya megye intézményi rendszerének alapjogi szempontú feltérképezését célzó átfogó vizsgálatot indítottam. Az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (Ajbt.) 18. § (4) bekezdése szerint ugyanis az ombudsman a természetes személyek pontosan meg nem határozható, nagyobb csoportját érintő visszasság kivizsgálására vagy *egy alapvető jog érvényesülésének átfogó vizsgálata érdekében* hivatalbóli vizsgálat indítására is jogosult. Tekintettel arra, hogy a munkához való jog az Alaptörvényben biztosított alapvető jog, ezért ezen jog érvényre jutásának, az álláskeresőknél mielőbbi elhelyezkedését célzó intézkedések megvalósulásának vizsgálata mindenkor kiemelt feladataim között szerepel.

A vizsgálat keretében áttekintettem a Baranya megyében zajló, az álláskeresőknél elhelyezkedését célzó programokat, különös figyelemmel annak két kiemelt területére: a Zsolnay Kulturális Negyedben megvalósuló kulturális közfoglalkoztatási programra, illetve a „Téli közfoglalkoztatási program” megvalósulására.

A vizsgálat sorozat keretében – az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (a továbbiakban: Ajbt.) 21. § (1) d) pontja alapján¹ – helyszíni vizsgálatot is folytattam. Munkatársaim ellenőrzést végeztek a Baranya Megyei Kormányhivatal Munkaügyi Központjában (Pécs, Király u. 46.), a kulturális közfoglalkoztatás helyszínén, a Zsolnay Kulturális Negyedben, valamint megtekintették Gilvánfán, a közfoglalkoztatási program keretében megvalósuló „Vályogvető” Programot. Emellett látogatást tettek a pécsi Forrás Szakképző Iskolában is. A helyszíni vizsgálat megtartásának szükségességét a közfoglalkoztatási programmal kapcsolatban hivatalomhoz érkező konkrét panaszbeadvány is indokolta. A panaszos ugyanis sérelmezte, hogy nem tudott megfelelően tájékozódni a téli közfoglalkoztatási program indulásáról, illetve azt is, hogy annak ellenére kiközvetítették a programba, hogy időközben munkaviszonyt létesített.

Tekintettel arra, hogy az Ajbt. 1. § (2) bekezdése d) pontja szerint az ombudsman tevékenysége során kiemelt figyelmet fordít a leginkább veszélyeztetett társadalmi csoportok jogainak védelmére, illetve arra a tényre,² hogy a magyar *közfoglalkoztatási modell* egy olyan speciális, hatósági elemekkel is bővített, ezáltal kevésbé mellérendeltségen alapuló jogviszony, ahol a közfoglalkoztatott kiszolgáltatott helyzetben van, így a közfoglalkoztatottak helyzetének folyamatos felülvizsgálata, monitorozása, minden lehetséges módon és eszközzel, kiemelt feladataim között szerepel.

A vizsgálat eredményes lefolytatása érdekében az Ajbt. 21. § (1) bekezdés a) pontja és (2) bekezdése alapján a „Téli közfoglalkoztatási program” megvalósításáról, illetve magáról a konkrét panaszbeadványban foglaltakról, előzetesen írásbeli tájékoztatást kértem a Baranya megyei Kormányhivatal Munkaügyi Központja igazgatójától.

Az érintett alkotmányos jogok és követelmények

- a jogállamiság elvéből levezethető jogbiztonság követelménye [Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés: „*Magyarország független, demokratikus jogállam.*”];
- az emberi méltósághoz való jog [Alaptörvény II. cikk: „*Az emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz.*”]

¹ Ajbt.) 21. § (1) d) Az alapvető jogok biztosára vizsgálata során helyszíni ellenőrzést folytathat.

² Lásd: AJB 3025/2012. számú átfogó jelentés

- a munkához való jog [Alaptörvény XII. cikk (1) bekezdés „Mindenkinek joga van a munka és a foglalkozás szabad megválasztásához, valamint a vállalkozáshoz. Képességeinek és lehetőségeinek megfelelő munkavégzéssel mindenki köteles hozzájárulni a közösség gyarapodásához. (2) Magyarország törekszik megteremteni annak feltételeit, hogy minden munkaképes ember, aki dolgozni akar, dolgozhasson.”]
- biztonságos munkafeltételekhez való jog [Alaptörvény XVII. cikk (3) bekezdés: „Minden munkavállalónak joga van az egészségét, biztonságát és méltóságát tiszteletben tartó munkafeltételekhez.”]

Az alkalmazott jogszabályok

- a Munka Törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (a továbbiakban: Mt.);
- a közfoglalkoztatásról és a közfoglalkoztatáshoz kapcsolódó, valamint egyéb törvények módosításáról szóló 2011. évi CVI. törvény (Kftv.);
- a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény (Sztv.);
- a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény (Flt.);

A helyszíni vizsgálat tapasztalatai

A helyszíni vizsgálat során az alapvető jogok biztosának munkatársait a Baranya Megyei Kormányhivatal Munkaügyi Központjának igazgatója, valamint – a panaszbeadvánnyal érintett – Szentlőrinci Járási Hivatal Járási Munkaügyi Kirendeltségének vezetője fogadta. A vizsgálat átfogóan érintette Baranya megye *foglalkoztatási mutatóinak, elhelyezkedési nehézségeinek* megismerését, ezen belül kiemelten a megyében megvalósuló közfoglalkoztatási programok, különösen a *Téli közfoglalkoztatási program*, valamint a *Kulturális közfoglalkoztatási program* szervezésének, végrehajtásának, eredményeinek, esetlegesen fellépő nehézségeinek, problémáinak bemutatását.

I. A megyében megvalósuló közfoglalkoztatási programok

Az igazgató kifejtette, hogy a térség sajátossága, hogy településszerkezete aprófalvas, soktelepüléses jellegű emiatt a munkaügyi központra, és a helyi kirendeltségekre nagyobb adminisztrációs teher nehezedik. Illetékességi területükön 300 településen összesen 900 program valósul meg. A polgármesterekkel való közvetlen kapcsolattartás, az ellenőrzések lefolytatása, a szervezési, adminisztrációs feladatok – a jellemzően városi szerkezetű térségekkel szemben – többszöröződnek. A munkaügyi központ a 2014. évben a következő típusú közfoglalkoztatási támogatásokat nyújtotta, illetve működött közre azok lebonyolításában:

- országos közfoglalkoztatási programok támogatása (vízügyi igazgatóságok, nemzeti parkok, vízgazdálkodási társulások, magánerdő gazdálkodók, rendőr főkapitányság, katasztrófavédelem),
- kistérségi startmunka mintaprogramok (a Belügyminiszter által indított programok, az önkormányzatok részére, 100 %-os támogatással),
- hagyományos, hosszabb időtartamú közfoglalkoztatás (napi 6-8 órás munkaidőben).

A 2014. novemberig az alábbi közfoglalkoztatási programok valósultak meg

Megnevezés	2014. Keretek (Ft.)	Elvárt létszám (fő)
Országos közfoglalkoztatási programok (téli áthúzó)	496 644 872	1 188
Országos közfoglalkoztatási programok (2014. év)	998 317 042	1 736
Kistérségi START munka	7 624 133 339	10 507
Hagyományos közfoglalkoztatás	1 996 603 303	6 970
Szociális földprogram	25 800 241	20
Egyedi programok (Ős-Dráva, Vályogvető)	529 818 270	462
Téli átmeneti közfoglalkoztatás 2013-2014 dec.	1 945 137 548	5 823
Összesen	13 616 454 615	26 706

2012-ben a közfoglalkoztatásban résztvevők esetszáma a megkötött szerződések alapján 12 806 fő volt, 2013-ra ez a szám 20 248 főre emelkedett. Az idei évből rendelkezésre álló adatok azt mutatják, hogy 2014-ben a közfoglalkoztatásban résztvevők esetszáma a tavalyi évnél is magasabb lesz.

A térségükben a települések túlnyomó többsége pályázik az elérhető közfoglalkoztatási programokra. A 2014-es évben 300 önkormányzat az, amely egyben közfoglalkoztató is, s ebből 273 önkormányzat működtet Startmunka mintaprogramot, több mint 10.000 fő részvételével. A legtöbb pályázat a *Startmintaprogram mezőgazdasági pillérére* érkezett hivatalukhoz, de további pályázatok is érkeztek *belvízelvezetésre, mezőgazdasági- és közútkarbantartásra, illegális hulladéklerakók felszámolására is.*

A pályázati hajlandóság nagyban függ a polgármesterek rátermettségétől, sok esetben ugyanis a hozzáértés hiánya miatt nem mernek vállalkozni a közfoglalkoztatási program(ok) beindítására. Ezen a példaértékű programok megismertetésével és a meglévő tapasztalatok átadásával lehetne segíteni. A munkaügyi központ mindennek érdekében *koordinációs feladatokat* is ellát ezen a téren, elősegítve az együttműködést a települések között.

A mezőgazdasági programok során termelt növényeket egyrészt rászorultsági alapon elosztják a program résztvevői és a település rászorultjai között, de az is előfordul, hogy adományként felajánlják alapítványoknak, illetve a gyermekek közétkeztetéséhez. A termelések ütemezésében, a felhasználható mennyiség meghatározásában a munkaügyi központ szintén fontos feladatot vállal. Az igazgató álláspontja szerint szükséges lenne növelni a termesztett növények esetében a feldolgozottsági fokot, amelyben a befőzés, a tartósítás megtanításának, a projektlábon belül kialakított ilyen tárgyú képzéseknek van jelentős szerepe. Baranya Megyében alulról jövő kezdeményezés indult azt célozva, hogy a helyileg termesztett növényeket a szállodák, éttermek vegyék meg, a helyi termékek piacát megteremtve. A helyi mezőgazdasági vállalkozók mellett azonban a közfoglalkoztatásban termesztők kevéssé tudják garantálni az azonos fokú minőséget. Jó példaként említhető ugyanakkor Cserdi Mintaprogramja, ahol 3000 m² fóliasátrat hoztak létre, emellett sikeres gazdálkodást is folytatnak. Jelenleg kevés szociális szövetkezet alakult még térségükben, működésükről kevés információval rendelkeznek. A közfoglalkoztatási programra történő kiközvetítést megelőzően a *kiválasztás* prioritási sorrend szerint történik, igyekeznek elsősorban – a 30 napos jogosító idő megszerzése érdekében – a foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesülők közül választani.

A közfoglalkoztatási programokba történő kiválasztás során a munkaügyi központ vezetője által is megerősítettek szerint érezhetően érdekellentét feszül a munkaügyi központok/kirendeltségek és a közfoglalkoztatók között. A munkaügyi hivatal ugyanis abban érdekelt, hogy még ha rövidebb időtartamra is, de minél nagyobb tömeget tudjon munkára mozgósítani, illetve a szociális transferek megszerzéséhez minél nagyobb számban biztosítsa a – legalább – 30 napos foglalkoztatottságot, míg a közfoglalkoztatók sokkal inkább gazdasági megfontolásból a megbízható munkaerőt szeretnék felvenni és lehetőség szerint hosszabb távon, akár több, rövidebb időtartamú programon keresztül is a már megismert, bevált embereket alkalmazni.

A munkaügyi központ a közfoglalkoztatási programokra kötött hatósági szerződésekben foglaltak megvalósulásának ellenőrzését *éves ellenőrzési terv* alapján végzi. Problémaként merült fel, hogy a kistélepülési szerkezet miatt ezen a területen is évről évre kapacitásproblémákkal küzdenek. A 900 közfoglalkoztatási program ugyanis mind a szükséges ellenőri személyi állomány tekintetében, mind az elvégzendő feladat tekintetében többlet kihívás elé állítja a munkaügyi szakigazgatási szervet.

A közfoglalkoztatásból sikeresen kikerült, az elsődleges munkaerőpiacon elhelyezkedett személyekről a munkaügyi központ nem rendelkezik pontos mutatókkal, a visszajelzések ugyanis nem minden esetben történnek meg. Nagyságrendileg *10 % alatti az elsődleges munkaerő-piacra kikerülők aránya.*

Az igazgató beszámolt arról, hogy a közfoglalkoztatási programok által biztosított elhelyezkedési lehetőségének érzékelhető bizonyos kontraproduktív hatása is, mivel a közfoglalkoztatottak egy része már nem motivált, hogy a magasabb munkáltatói követelményekkel járó, elsődleges munkaerő-piacon helyezkedjen el. Előfordult, hogy mezőgazdasági igénymunkára sem találtak a térségükben elegendő munkavállalót.

A fiatalok körében jellemző, hogy nagyobb városokban keresnek munkát, a legkedveltebb munkakeresési célvárosok Budapest és Győr, de nagy arányban választják a külföldi munkavállalást is a megélhetésük biztosítása érdekében.

A 2013. szeptember 1-jétől hatályos szabályozás szerint a közfoglalkoztatásból három hónapra ki kell zárni azt a közfoglalkoztatottat, aki a tanköteles gyermekének mulasztása miatt szabálysértésért jogerősen elmarasztalták, illetve a lakókörnyezet tisztántartására vonatkozó kötelezettséget nem teljesítette. A kirendeltség-vezető tájékoztatása szerint illetékességi területükön valamennyi önkormányzat megalkotta a lakókörnyezet tisztántartására vonatkozó rendeletet, nem fordult elő, hogy emiatt valakit kizártak volna.

A kirendeltség-vezető problémaként említette továbbá, hogy a nyilvántartási rendszert (FOKA) nem minden önkormányzat szociális osztálya tölti ki megfelelő gyorsasággal és pontossággal, így ez bizonyos esetekben nehezíti a hatékony ügyintézését.

I. 1. A Téli közfoglalkoztatási program

A tavalyi évi létszámhoz képest – amikor 5.823 fő foglalkoztatására került sor és 5812 fő végezte el a képzést – idén csupán 1100 személy felvételét tette lehetővé a Téli Közfoglalkoztatási program. Az igazgató tájékoztatása szerint a program idén korábban indult a meghirdetettnél. Bár a programban résztvevő személyek számára a hamarabb megnyíló kereseti lehetőséggel a korábbi kezdési időpont pozitív megítélésű volt, a munkaügyi központ és kirendeltségei számára ugyanakkor a kiközvetítési feladatok feltorlódásával nagyobb adminisztratív leterheltséget jelentett.

Általános jelleggel elmondható, hogy a programok előkészítése során több időre, átgondoltabb programkidolgozásra, és tervezhetőségre van szükség. A munkaügyi központ és kirendeltségei a tavalyi év tapasztalatait is felhasználva végzik koordinatív, szervező és ellenőrző feladataikat, nagyfokú személyi leterheltség mellett.

Problémaként merült fel a tavalyi Téli közfoglalkoztatási programban, hogy – a kistelepülési jelleg miatt – az egy-egy településről jelentkező három-négy közfoglalkoztatott oktatására minden egyes településen nem tudták felállítani a képzési csoportokat, ezért a képzést összevontan, egy helyszínen kellett megvalósítani. A program azonban nem fedezte a résztvevők utazási költségeit, így volt olyan közfoglalkoztatott, aki azért nem tudott részt venni a képzésen, mert nem tudta kifizetni a beutazásához szükséges buszjegyét, bérletét.

A kirendeltség-vezető ugyanakkor arról is tájékoztatott, hogy térségükben – jó gyakorlatként – mikrotérségi központokban tartották az oktatást, ahová mikrobusszal szállították a közfoglalkoztatottakat, amelynek költségét az önkormányzat vállalta.

A tájékoztatás kitért arra, nem érkezett panasz arra vonatkozóan, hogy a közfoglalkoztatási képzések zavarták volna a köznevelési oktatásokat, a gyerekeket, mivel azokat jellemzően üres iskolaépületben, művelődési házakban tartották.

A Téli közfoglalkoztatási program keretén belül megvalósuló képzésekre a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ (KLIK) szerződést kötött álláskereső pedagógusokkal. Nagyrészt a pedagógusok hozzáértésén múltott, hogy a képzés elérje a célját.

Tapasztalataik szerint a résztvevők ismerik a panasztételi fórumokat, a képzőnél, az önkormányzatnál és a munkaügyi központnál is éltek panasszal, pl.: a tárgyi feltételek hiányosságai miatt.

II. Kulturális Közfoglalkoztatási Program

A *Kulturális Közfoglalkoztatási Program* Baranya megyei megvalósulásával összefüggésben a munkaügyi központ igazgatója előzetesen levélben nyújtott átfogó tájékoztatást, mely szerint a Belügyminisztérium döntése alapján a Nemzeti Művelődési Intézet az Emberi Erőforrások Minisztériuma háttérszervezeteként szeptember 1-jétől újra elindította a Kulturális Közfoglalkoztatási Programot. A program Magyarország mind a 19 megyéjében, 1350 településen, több mint kétezer partnerszervezet bevonásával 4500, minimum érettségivel rendelkező álláskeresőnek biztosít átmeneti, releváns munkatapasztalatot nyújtó, teljes munkaidős foglalkoztatást a kultúra és közösségi művelődés területén. A II. Kulturális Közfoglalkoztatási Program részét képezi a közfoglalkoztatottak szakmai felkészítése, amelyhez a Művelődési Intézet külön képzést akkreditált.

A 2014. szeptember 1-jével indult foglalkoztatási program a 2013. november 1. és 2014. április 30. között az ország minden harmadik településén megvalósított mintaprogram számos innovációval kiegészített folytatása. Baranya megyében az előzetes jelentkezések alapján összesen 171 db partnerszervezet 432 fő közösségi munkás fogadására nyújtott be igényt. A II. Kulturális Közfoglalkoztatási Programban 125 db településről 145 db partnerszervezet kapott meghívást. (Az előző kulturális közfoglalkoztatási programban 96 db településről 119 db partnerszervezetnél 291 fő közfoglalkoztatott végezte a munkáját.)

Baranya megyében az alábbi közfoglalkoztatotti létszámok kerültek megállapításra, munkaköri bontásban: 220 fő közösségi munkás, 12 fő közösségi koordinátor, 12 fő közösségi asszisztens, 2 fő technikai munkatárs. Összesen 246 fő.

A mintaprogram eredményei azt mutatják, hogy a közösségek megerősítésére koncentráltó kulturális közfoglalkoztatás többek között javítani tudott a pályakezdekők, a hátrányos helyzetű térségekben lakók, valamint a kis lélekszámú településeken élő munkaképes korú nők helyzetén. A legfrissebb adatfelvétel szerint a programhoz csatlakozottak legalább 22%-a el tudott helyezkedni a program alatt vagy azt követően.

A program összköltsége 3 213 241 814 Ft, a program tervezett időtartama: 2014. szeptember 1 – 2015. február 28. (6 hónap). A kulturális közfoglalkoztatásban résztvevők közfoglalkoztatási garantált bért kapnak.

Az országos Kulturális Közfoglalkoztatási Programba illeszkedve Pécssett, a Zsolnay Kulturális Negyed jelenleg 6 fő kulturális közmunkást foglalkoztat. Hárman a negyed legnagyobb rendezvényi tere, az E78 programjainak előkészítő és program lebonyolító folyamataiban vesznek részt, egy fő a Zsolnay Örökségkezelő NKFT marketing részlegénél, egy fő pedig a Negyed infópont hálózatánál segíti az ott folyó munkát. A helyszíni vizsgálat alkalmával munkatársaim közülük négy személlyel készítették interjút. A közfoglalkoztatottak munkába állásukat megelőzően egyetemre, főiskolára jártak, vagy felsőfokú végzettséggel rendelkeznek, illetve egy személy középfokú szakirányú végzettséggel rendelkezik. A tanulmányok végeztével aktív álláskeresőként nem találtak szakmai végzettségüknek, érdeklődési körüknek megfelelő állást. Valamennyien a munkaügyi központon keresztül értesültek a közfoglalkoztatási lehetőségről.

A kulturális közfoglalkoztatás keretében jellemzően rendezvényszervezői, adminisztrátori, kiállítás szervezői, fotótár kezelési, tárlatvezetési feladatokat látnak el, de emellett szükség szerint a marketingosztályon, a pénzügyi osztályon is besegítenek, adminisztratív feladatokat végeznek, illetve a rendezvényeket népszerűsítik. A Herkules Gyermekekprogramot is a programban dolgozó közfoglalkoztatott munkatárs vezeti, nagy sikerrel.

A 6 főből ketten az előző közfoglalkoztatotti programban is részt vettek. A tavalyi évben 12-en vettek részt a programban, akik között volt olyan személy, aki a közfoglalkoztatás során kiépített kapcsolati hálónak köszönhetően tudott elhelyezkedni. A korábbi kulturális közfoglalkoztatottak közül többen – a nagyobb kereseti lehetőség miatt – külföldre mentek dolgozni. Az előzőekben ismertetett széleskörű feladatokon túl adatfelviteli, digitalizálási munkákat is elláttak az előző programban.

A tavalyi közfoglalkoztatottak közül egy személyt főállásba felvettek. A többiek is reménykednek abban, hogy az esetleg megüresedett álláshelyekre a jövőben is sikeresen pályázhatnak, de addig is örülnek ennek a lehetőségnek és remélik, hogy a program leteltét követően ismét lesz lehetőségük akár közfoglalkoztatotti helyet megpályázni.

Nehézségként említették a két közfoglalkoztatási program közötti időszak megélhetési gondjait, ezért a közfoglalkoztatási program hosszabb időtartamban történő meghatározását szeretnék. Előnyeként emelték ki ugyanakkor a programnak, hogy szakmai tapasztalatot szereznek és kapcsolatokat tudnak kiépíteni, ami az álláskereséshez nélkülözhetetlen. A Zsolnay negyedben lehetőséget biztosítanak számukra, hogy különböző területeken is kipróbálhassák magukat. Segítőképpen fordulnak hozzájuk, így valóban gyakorlati időként értékelhető számukra az itt töltött hat hónap.

Egyikőjük a Zsolnay Negyedben biztosított önkéntes programban is részt vett, mivel nagyon szereti a Negyed munkáját, örömmel vesz részt a kulturális élet szervezésében, valamint annak érdekében is, hogy ezáltal is nagyobb eséllyel pályázhasson a megüresedett közfoglalkoztatási és főállású álláshelyekre.

Valamennyien szakmájukban szeretnének elsődlegesen elhelyezkedni, illetve örömmel maradnának főállásban – pécsi kötődésük miatt is – a Zsolnay Negyedben, de addig is a munkát sokrétűnek és inspirálónak tartják, a megélhetésük azonban elmondásuk szerint csupán családi segítséggel biztosított a *bruttó 99.100* összegű közfoglalkoztatási garantált bér mellett.

III. Ős-Dráva Program

Az Ős-Dráva Startmunka Mintaprogram 2014. március 3-val kezdődött és 2015. február 28-ig tart, 420 fős közfoglalkoztatotti létszámmal. A program egy komplex, a természeti, társadalmi és gazdasági szférát egyaránt érintő területfejlesztési koncepció, amely hosszútávon a fenntartható fejlődés feltételeit teremtheti meg hazánk egyik leghátrányosabb térségében, az Ormánságban. Az Ős-Dráva Program egymásra épülő környezeti, gazdasági és társadalmi beavatkozásainak alapja a vízgazdálkodási rendszer megváltoztatása és ezzel összefüggésben a tájhasználat-váltás. A közfoglalkoztatás keretében egyrészt a vízgazdálkodási rendszer megváltoztatása - a holtágakba visszavezetik a Dráva vizét – és ezzel összefüggésben a tájhasználat-váltás előkészítését szolgáló alapvető tereprendezési és tisztítási munkák valósulnak meg. A program a tartós megoldásokat eredményező terület- és vidékfejlesztés első hazai mintaprogramjává válhat, és sikere esetén nemzetközi léptékben is modell-értékű lehet. 35 település brigádjai, 17 csatorna, közel 147 km-nyi mederszakaszán végeznek medertisztítási, karbantartási munkálatokat, mely tevékenységhez a nád- és bozótirtás, valamint kaszálás munkafolyamatok is tartoznak. Célja, hogy egy, az eredeti élő- és természeti környezetet bemutató turisztikailag is jelentős természeti látogató helyet hozzanak létre. A Mintaprogram keretében – 2014 márciusától – tovább bővült az ún. Gyógynövény program, amely tavaly, a hosszú éveken keresztül parlagon hagyott földterületek feltörésével, a bozót és egyéb lágyszárú növényzet irtásával, kézi erővel történő művelésével kezdődött. A növényzet eltávolítását követően a területeket felszántották és művelni kezdték. 2013-ban mindössze 2 hektáron történt a gazdálkodás, amely 2014-ben már 6,32 hektár területen valósul meg.

IV. „Új Patrónus” Pályaválasztást Segítő és Mentortanári Program

Az igazgató elmondása szerint a munkaügyi szakigazgatási szerv két fő célkitűzése a *foglalkoztatás bővítése*, emellett a *foglalkoztathatóság fejlesztése*. Több évtizedes szakmai tapasztalatuk szerint a tartós álláskeresői csoportban ragadt személyek alapvetően azzal a problémával küzdenek, hogy nincsenek megfelelő *egészségügyi és pszichés* állapotban ahhoz, hogy a munkaerő-piacon potenciális munkaerőként megjelenhessenek, valamint *nem rendelkeznek megfelelő végzettséggel*, sok esetben még a 8 általánost sem tudták befejezni.

Épp ezért az igazgató tájékoztatást nyújtott arról, hogy a foglalkoztathatóság megteremtése érdekében szükségessé vált *preventív jelleggel*, előre gondolkozniuk azon, hogy miként előzhető meg a hátrányos helyzetű gyermekek kiesése a köznevelésből, miként lehet őket rábírní, hogy piacképes szakmát szerezzenek. Ennek érdekében indították útjára 2007-ben a „Patrónus” Pályaválasztást segítő és mentortanári programot. A program sikeressége miatt folytatódik az „Új Patrónus” program, amelynek tervezett időtartama: 2014. december 1. – 2016. június 30. közötti időszak.

A program fő célja a hátrányos helyzetű tanulók munkaerő-piaci esélyeinek javítása, illetve az ezt elősegítő pedagógusok és szociális munkások foglalkoztatásának támogatása. program célcsoportjai egyrészt 26 fő álláskereső pedagógus (pedagógus, szociálpedagógus, szociális munkás végzettséggel rendelkező regisztrált álláskereső) elhelyezkedésének elősegítése, valamint a 7., 8., 9., 10., 11. osztályos, hátrányos helyzetű, lemorzsolódással veszélyeztetett, tanulási nehézségekkel küzdő tanulók bevonása, esélyegyenlőségének növelése.

A program elsődleges célkitűzése a munkanélkülivé vált pedagógusok és szociális szakemberek iskolai területen való alkalmazásának támogatása. A Munkaügyi Központ irányítottan azokban az iskolákban foglalkoztatja az álláskereső pedagógusokat, szociális munkásokat, ahol magas a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók aránya az összes tanulói létszámhoz viszonyítva.

A másodlagos célkitűzése a programnak, hogy a Munkaügyi Központ „Új Patrónus” programja révén a programban részt vevő szociális és tanulmányi nehézséggel küzdő tanulókat felkarolja, annak érdekében, hogy tanulmányi eredményei javuljanak, iskolai végzettség megszerzéséhez segítse őket, reális pályaválasztási döntés meghozatalában segítséget kapjanak, valamint szociális szakmai segítségnyújtásban részesüljenek.

A program oktatás-nevelési tevékenységének szakmai háttere a Klebelsberg Intézményfenntartó Központtal (KLIK) kötött megállapodás alapján biztosított. A programban résztvevő pedagógusok közül egy fő a program szakmai koordinátori feladatait látja el a KLIK foglalkoztatásában. A program értékelésének folyamatában vesz részt a Pécsi Tudományegyetem Közösségi és Szociális Tanulmányok Tanszéke, mely értékeli a kutatásokat végez a program bemeneti, közbenső és kimeneti fázisában. A Programot a munkaerő-piaci alaptól finanszírozzák.

A program indikátorai:

- a programba bevont tanulók aránya: 10 tanuló/mentortanár
- a programba bevont szervezetek aránya: min. 5 szervezet/mentortanárok
- a bukások, lemorzsolódások arányának 20%-kal való csökkentése a mentorált osztályokban
- a hiányzások arányának 20 %-kal való csökkentése a mentorált osztályokban
- a mentoráltak 50 %-a fejezze be sikeresen a 8. osztályt
- az általános iskolás mentoráltak 20 %-a tanuljon tovább.

Jelentős eredményeket tudhat magáénak a Program a 2012/13-as tanév végén, ugyanis 82 fő 8. osztályos tanuló mindegyike befejezte az általános iskolát, közülük 80 fő továbbtanult, 6 fő 11. osztályos tanulóból 1 fő sikeres szakmunkásvizsgát tett, 5 fő technikai képzésben folytatja tanulmányait.

Az eredmények ugyanakkor túlmutatnak a tanulók sikeres eredményein, hiszen a mentorok munkájának köszönhetően közvetlenül a hátrányos helyzetben lévő családokra is pozitívan kihat.

Az igazgató hangsúlyozta, hogy a patrónusprogram *értékteremtő ereje vitathatatlan, példaértékű* és mindenképp javasolt a kiszélesítése, országos szintű elterjesztése és alkalmazása, különösen a hátrányos helyzetű térségekben.

A fiatalokra, érkezzenek akár mélyszegénységből, *erőforrásként* kell tekinteni, és még a fogékony életszakaszukban, lehetőség szerint minél előbb meg kell tanítani számukra, hogy miként boldogulhatnak, mindez e már a tapasztalatok fényében láthatóan – elérhető a program segítségével, amely során minőségi pályorientációval, az érdeklődés és motiváció felkeltésével, a kereslethez igazodó szakképzés birtokában potenciális, aktív munkaerőként léphetnek ki a munkaerő-piacra.

V. Forrás Szakképző és Általános Iskola – Pécs

A Dél-Dunántúli Regionális Forrásközpont Nonprofit Szolgáltató Kft. hosszú évek óta vállal szerepet Baranya megye és a Dél-Dunántúli régió munkaerő-piaci, felnőttképzési és oktatási feladatainak ellátásában. A Forrás Szakképző Iskolát 2003-ban alapította a Forrásközpont kiemelten azzal a céllal, hogy lehetőséget teremtsen a más iskolából kiszoruló, legproblémásabb, hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű, beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő, valamint a gyermekvédelmi gondoskodás alatt álló fiataloknak a felzárkózásra és a szakmaszerzésre. Az intézmény alapfeladatai többek között az általános iskolai felnőttoktatás, a sajátos nevelési igényű tanulók nappali rendszerű szakiskolai oktatása, szakiskolai felnőttoktatás, szakképesítés megszerzésére felkészítő nappali rendszerű szakmai gyakorlati oktatás.

Az iskola létszáma jelenleg 185 fő (163 fő nappali, 22 fő esti tagozat), 129 fő bejáró.

Baranya megye teljes területéről, jelenleg 69 településről járnak az iskolába a fiatalok, az igazgató kiemelte, hogy sok tanulójuk van a leghátrányosabb régiónak számító Ormánság területéről. Tanulóik többsége hátrányos helyzetű (35%), 17%-uk halmozottan hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű a tanulóik 20%-a.

Bár a szakiskola nem rendelkezik pontos statisztikai mutatókkal a bizonyítványt szerzett tanulóik elhelyezkedését illetően, a gyermekekkel kialakított személyes kapcsolatainknak köszönhetően tudomásuk van arról, hogy volt tanulóik többsége sikeresen helyezkedett el az elsődleges munkaerő-piacon. Közvetetten alátámasztotta ezt az is, hogy az elmúlt évben a fenntartó által tartott rendezvényre kerestek volt tanulóik közül segítséget, de a megkérdezettek valamennyien – szerencsés módon – munkahelyük miatt nem tudták vállalni a felajánlott munkát.

Az alapítványi iskola pályázatokból tartja fenn tevékenységét. A rendelkezésre bocsátott adatok szerint a szakiskola 2011-2012-ben a TÁMOP-2.2.3 – 09/1 „A szak- és felnőttképzés struktúrájának átalakítása – a TISZK rendszer továbbfejlesztése Baranya megyében” programban vett részt, amely a szakképzés megújítását, fejlesztését tűzte ki célul.

A T.Á.M.O.P. 5.6.1.B.-12/2 - „VÉSZFÉK” – Közösségi bűnmegelőzési program 2012/2013-as és a 2013/2014-es tanévben tette lehetővé számos projekt, közösségi program és képzés megvalósítását. Fontos része volt a projektnek a szülői házzal és a szakmai szervezetekkel való konzultáció, együttműködés, programszervezés.

A TÁMOP-3.3.8-12/2 – „Lépés hátrányból lépés előnybe – a Forrás Szakiskola esélyegyenlőségi alapú fejlesztése”, mely projekt megvalósítása jelenlegi is folyamatban van. A projekt célja a hátrányos helyzetű tanulók egyéni fejlesztése, pedagógusok képzése és közösségi, szabadidős programok megvalósítása, szülőkkel történő rendszeres kapcsolattartás.

Az iskolában kiemelt figyelmet fordítanak arra, hogy a fiatalokkal olyan kapcsolatot alakítsanak ki, amelyben megtapasztalják az együttműködő, partneri viszonyt. Tapasztalataik szerint az iskola célja és munkája hiánypótló Baranya megyében, ha ezek a fiatalok nem kerülnek be a Forrás Szakképző Iskolába, úgy valószínűleg nem fognak megjelenni más képző intézményekben sem, nem lesz esélyük a szakmaszerzésre.

A szakiskolában a nevelők elhivatottak a hátrányok kompenzálásában, a tanulók fejlesztésében, az esélyteremtésben. Speciálisan felkészültek a vállalt feladatokra szakmai-módszertani és emberi vonatkozásban egyaránt.

Fejlesztő pedagógus, szociális munkás és iskolapszichológus segíti a mindennapi munkát. Szakoktatóik felsőfokú végzettséggel és sok éves szakmai tapasztalattal rendelkeznek. A folyamatos pedagógiai-módszertani képzéseket a tanulók összetétele figyelembevételével határozzák meg.

Kiemelt céljuk a nevelés-oktatás eszközeivel *a társadalmi leszakadás megakadályozása, az egyéni fejlesztés*. Módszereikben kiemelt szerepe van a cselekvésre, tevékenységre alapozott oktatásnak, fontos napi feladatuk az agresszió hatékony kezelése és a bűnmegelőzés. A tanulók egyéni fejlesztése mellett kiemelten figyelnek a pedagógusok képzésére és a közösségi, szabadidős programok megvalósítása, szülőkkel történő rendszeres kapcsolattartás révén, a tanórákon kívüli fejlesztési feladatokra.

Az iskola programja, eszközállománya, szakemberei, 10 éves hagyománya a vendéglátás, azon belül a pincér és szakács szakmák képzésére alapozódik. A vendéglátó szakmák képzésére megyei szinten is kiemelkedő színvonalú tanműhellyel (tankonyha, tanterem) rendelkeznek. Tanulóik Baranya megyében jelenleg 40 vendéglátó egységben, tanulószerveződéssel végzik a külső szakmai gyakorlataikat.

Az intézményben „Új patrónus” pályaválasztást segítő és mentortanár programban részt vevő mentortanár is dolgozik, akinek fő feladata, hogy mentorálja, segítse a roma fiatalokat abban, hogy folytassák és be is fejezzék az iskolai tanulmányaikat. A mentortanár bérének 90 %-át a munkaügyi kirendeltség finanszírozza a Munkaerő-piaci Alapból.

Az igazgató elmondása szerint az elfogadó iskola attitűdből következően a pedagógiai munka nem ér véget a tanórákkal, hanem a szünetekben, a tanórákat követően is igyekeznek hasznos időtöltést biztosítani a fiatalok számára. A pedagógiai szakmai munka ellátása mellett ugyanis az iskola hangsúlyt helyez a fiatalok egészségre nevelésére és a sportolási lehetőségek biztosítására is. Ennek keretében 2010 októberében a Forrás Szakiskolát fenntartó DDRFK Nonprofit Kft. és a PVSZK ökölvívó szakosztálya együttműködési megállapodást kötött a FORRÁS-PVSZK Ökölvívó Egyesület megalapítására. Az iskolában kialakított edzőteremben megtartott edzések a testedzés mellett elősegítik a tanulók stressz tűrő képességének erősítését is. Az edzések és az iskola programjának összehangolása az oktatás és a sport céljait egyaránt erősíti. Az aktív iskolai élet biztosítására emellett rendszeresen szerveznek közösségi programokat is, így például farsangi ünnepséget, drog prevenciók projektet, kirándulásokat. A helyszíni vizsgálat alkalmával munkatársaim az iskola életéről készített bemutatkozó film alapján bepillantást nyerhettek az iskola életébe, rendezvényeibe.

Az iskola igazgatója és a fenntartó képviselője is megerősítette, hogy a pályázati források szűkülése veszélyezteti az iskola további sikeres és folyamatos működését.

Szakmai munkájuk kamatoztatása miatt pályáztak a Köznevelési Hídprogramra. A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény (a továbbiakban: Nkt.) 14. § (7) bekezdése alapján a köznevelési intézményeket az állami intézményfenntartó központ (a továbbiakban: KLIK) jelöli ki. A nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 180.§ (1) bekezdése szerint a KLIK a Köznevelési Hídprogramokat a következő tanévtől megvalósító középfokú intézményt vagy intézményeket az érintett tanévet megelőző március 31-ig jelöli ki, és erről tájékoztatja az általános iskolákat. E rendelet 180.§ (2) bekezdése értelmében a kijelölés elsősorban olyan középfokú iskola lehet, amely az NKT. 20. §-ban foglalt többcélú intézmény. A Köznevelési Hídprogramra szóló jelentkezésüket arra az indokra alapozva utasították el, miszerint a KLIK irányítószervével, a Köznevelésért Felelős Államtitkársággal folyamatos egyeztetések alapján arra következtetésre jutott, hogy jelenleg nem indokolt a nem állami fenntartású intézmények bevonása a következő 2014/15-ös tanév feladat ellátásába.

A 2003 óta szakterükön megszerzett jelentős tapasztalatok kamatoztatása és átadása érdekében jövőbeni terveik között szerepel, hogy a HÍD Program szerinti modell iskolaként működhessenek, ennek érdekében ismételten benyújtják pályázatukat a programra a következő tanévre vonatkozóan.

VI. „Vályogvető” Program – Gilvánfa

Az országban egyedülálló módon, a Sellyei kistérségben, közfoglalkoztatási program keretében Gilvánfán 8 db, egyenként 42 m²-es préselt vályog falszerkezetű önálló komfortos szoba-konyhás ház épült, 20 fő „helybéli” 2013. április 15 - december 12 közötti közfoglalkoztatotti munkájával. A közfoglalkoztatottak helyben készítették a vályogtéglát, saját, a program keretében vásárolt vályogtégla készítő géppel. A program beruházási és foglalkoztatási költsége 71 millió forint volt. A házakat december közepén adták át. Az önkormányzati tulajdonú házak bérleti jogának odaítélése önkormányzati rendeletben meghatározott pályázati rendszerben történt.³

A sikeres programzárást követően a Kormány a program országos kiterjesztéséről döntött. 2014 évben Gilvánfán és még országsszerte további 9 településen épülnek lakóházak közfoglalkoztatási program keretében. A Sellyei kistérségben Gilvánfán további 6, Kisszentmártonban 4 vályogház épül 96,6 millió forintos támogatással 2014. év végéig.

A helyszíni vizsgálat során a gilvánfai polgármester és a munkaügyi központ sellyei kirendeltségének munkatársa mutatta be a már elkészült és a készülöben lévő házakat, ismertették a program eredményeit, valamint a megvalósítás részleteit. A polgármester tájékoztatása szerint a vályogházak építése nem csupán közfoglalkoztatotti munkalehetőséget teremtett a hátrányos helyzetű faluban, hanem valóban értékteremtő módon otthonokat adott olyan családoknak, akiknek mindez elérhetetlennek tűnt. Elmondható, hogy a családok megőrzésén, otthonának biztosításán túl a közösségre is nagyon pozitív hatást gyakorolt a program. A polgármester ismertette a jövőre vonatkozó terveiket is, miként akarják folytatni a település fejlesztését, utak, kerítések építésével.

A helyszíni vizsgálat során megtekintett programról készült fényképeket az *1. számú melléklet* tartalmazza.

A vizsgálat megállapításai

I. A hatáskör tekintetében

A feladat- és hatáskörömet, valamint ennek ellátásához szükséges vizsgálati jogosultságaimat az Ajbt. határozza meg. A törvény 18. § (1) bekezdése szerint *az alapvető jogok biztosához bárki fordulhat, ha megítélése szerint hatóság (ideértve a közszolgáltatást végző szervet is) tevékenysége vagy mulasztása a beadványt tevő személy alapvető jogát sérti vagy annak közvetlen veszélyével jár (a továbbiakban együtt: visszásság), feltéve, hogy a rendelkezésre álló közigazgatási jogorvoslati lehetőségeket – ide nem értve a közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálatát – már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs.*

Az Ajbt. 18. § (1) bekezdés a) és b) pontja alapján a közigazgatási szerv az alapvető jogok biztosa által vizsgálható hatóságnak minősül. A Nemzeti Munkaügyi Hivatalról és a szakmai irányítása alá tartozó szakigazgatási szervek feladat és hatásköréről szóló 323/2011. (XII. 28.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. rendelet) 7. § (1) és (2) bekezdése alapján a munkaügyi központ megyei (fővárosi) szervezetből és kirendeltségekből áll. A munkaügyi központok megyei (fővárosi) szervezettel és kirendeltségekkel rendelkeznek, irányításuk alá tartozik az illetékességi területükön lévő valamennyi kirendeltség. A kormányrendelet 7. § (4) bekezdése tartalmazza, hogy a kirendeltség a munkaügyi központ önálló feladat- és hatáskörrel rendelkező szervezeti egysége.

Mindezek alapján megállapítottam, hogy az érintett megyei kormányhivatal munkaügyi központja és a munkaügyi kirendeltségek hatóságnak minősülnek, így rájuk az ombudsman *vizsgálati jogosultsága* – az Ajbt. hatásköri szabályai értelmében – *egyértelműen kiterjed.*

³ 1. számú melléklet: Fotók a gilvánfai vályogházakról

II. Az érintett alapvető jogok és elvek tekintetében

Az alapjogi biztos egy adott társadalmi probléma mögött álló összefüggés-rendszer feltárása során autonóm, objektív és neutrális módon, kizárólag alapjogi érvek felsorakoztatásával és összevetésével tesz eleget mandátumának. Az ombudsmanintézmény megalakulása óta az országgyűlési biztos következetesen, zsinórmértékként támaszkodott az Alkotmánybíróság alapvető jogállami garanciákkal és az alapjogok tartalmával kapcsolatos elvi megállapításaira, valamint – az ombudsmani jogvédelem speciális vonásainak megfelelően – alkalmazta az alapjog-korlátozás alkotmányosságát megítélni hivatott alapjogi teszteket.

A jelentés megállapításaival összefüggésben ismételten hivatkozom arra, hogy az Alaptörvény vonatkozó rendelkezéseinek szövege Alaptörvény Negyedik Módosításának hatályba lépését követően továbbra is nagyrészt megegyezik az Alkotmányban foglaltakkal, az alkotmányos követelmények és alapjogok tekintetében jellemzően nem tartalmaz olyan rendelkezéseket, amely ellentétesek volnának a korábbi alkotmányunk szövegével. Az Alkotmánybíróság a 22/2012. (V. 11.) AB határozatában arra mutatott rá, hogy *„az előző Alkotmány és az Alaptörvény egyes rendelkezései tartalmi egyezősége esetén éppen nem a korábbi alkotmánybírósági döntésben megjelenő jogelvek átvételét, hanem azok figyelmen kívül hagyását kell indokolni”*. Az Alkotmánybíróság ugyanakkor a 13/2013. (VI. 17.) AB határozatában azt emelte ki, hogy az adott határozatban vizsgált törvényi rendelkezések esetében már az Alaptörvény Negyedik Módosítása alapján jár el a korábbi alkotmánybírósági határozatokban foglaltak felhasználhatóságát illetően. A testület ennek kapcsán elvi érvelést mondta ki azt, hogy *„az Alkotmánybíróság a hatályát veszített alkotmánybírósági határozat forrásként megjelölésével, a lényegi, az adott ügyben felmerülő alkotmányossági kérdés eldöntéséhez szükséges mértékű és terjedelmű tartalmi vagy szövegszerű megjelenítéssel hivatkozhatja vagy idézheti a korábbi határozataiban kidolgozott érveket, jogelveket. Az indokolásnak és alkotmányjogi forrásainak ugyanis a demokratikus jogállamban mindenki számára megismerhetőnek, ellenőrizhetőnek kell lennie, a jogbiztonság igénye az, hogy a döntési megfontolások átláthatóak, követhetőek legyenek. A nyilvános érvelés a döntés indoklásának létalapja. A korábbi határozatokban kifejtett érvek felhasználhatóságát az Alkotmánybíróság mindig esetről esetre, a konkrét ügy kontextusában vizsgálja.”*

Ha összevetjük az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglaltakat a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény 2. § (1) bekezdésének szövegével, akkor az állapítható meg, hogy a jelen vizsgálat tárgyát képező jogállamiság elve tekintetében nem hoz olyan változást az Alaptörvény szövege, mely a korábbi alkotmánybírósági gyakorlat elvetését, tartalmi átértékelését alátámasztaná. Így elvi megállapításaim megfogalmazása, az alapjogok és az alkotmányos elvek értelmezése során – ellenkező tartalmú alkotmánybírósági döntés megszületéséig – irányadónak tekintem az Alkotmánybíróság által mind az Alaptörvény hatályba lépését megelőzően, mind pedig az azt követően meghozott határozataiban, azok indokolásában kifejtett megállapításokat, következtetéseket.

1. Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése alapján Magyarország független, demokratikus jogállam. Ahogyan arra az Alkotmánybíróság felhívta a figyelmet a 30/2012. (VI. 27.) AB határozatában, az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése és az Alkotmány 2. § (1) bekezdése azonosan deklarálja az ún. *jogállam klauzulát*, tehát a kialakított alkotmánybírósági gyakorlat relevánsnak tekinthető a vizsgálat során. Az Alkotmánybíróság töretlen gyakorlata alapján ennek a jogállami minőségnek nélkülözhetetlen eleme a *jogbiztonság*. A testület számos határozatában kimondta, hogy a jogbiztonság kiemelkedően fontos jogállami érték, és ebből meghatározott kötelezettségek hárulnak mind a jogalkotó, mind a jogalkalmazó szervekre. A testület által gyakran hivatkozott tétel, hogy a jogbiztonság az állam – s elsősorban a jogalkotó – kötelességévé teszi annak biztosítását, hogy a jog egésze, egyes részterületei és az egyes *jogszabályok is világosak, egyértelműek, működésüket tekintve kiszámíthatóak és előreláthatóak legyenek* a norma címzettjei számára.

A jogbiztonság követelménye nemcsak az egyes normák egyértelműségét követeli meg, de az egyes jogintézmények működésének kiszámíthatóságát is. Az Alkotmánybíróság döntéseiben felhívta a figyelmet, hogy a jogállamiságnak számos összetevője van, a jogállamiság elvéből folyó egyik legfontosabb alapkövetelmény ugyanakkor éppen a közhatalom, a közigazgatás törvény alá rendeltsége: *a közhatalommal rendelkező szervek a jog által megállapított működési rendben, a polgárok számára megismerhető és kiszámítható módon szabályozott korlátok között fejtik ki tevékenységüket.*

Az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése alapján mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék, a hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni. Az Alkotmánybíróság szerint az alanyi jogok érvényesítésére szolgáló eljárási garanciák a jogbiztonság alkotmányos követelményéből erednek, de *szoros kapcsolatban állnak a jogegyenlőséggel, törvény előtti egyenlőséggel is.* A megfelelő eljárási garanciák nélkül működő eljárásban ugyanis a jogbiztonság az, ami sérelmet szenved. A tisztességes eljárás követelménye olyan minőség, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek figyelembevételével lehet megítélni.

2. Az Alaptörvény II. cikke alapján *az emberi méltóság sérthetetlen, minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz.* Az alkotmánybírósági gyakorlat alapján az emberi méltóság az emberi élettel eleve együtt járó minőség, amely oszthatatlan és korlátozhatatlan, s ezért minden emberre nézve egyenlő. Az egyenlő méltósághoz való jog az élethez való joggal egységben azt biztosítja, hogy ne lehessen emberi életek értéke között jogilag különbséget tenni. Emberi méltósága és élete mindenkinek érinthetetlen, aki ember, függetlenül fizikai és szellemi fejlettségétől, illetve állapotától, és attól is, hogy emberi lehetőségéből mennyit valósított meg, és miért annyit.

Az alkotmánybírósági gyakorlat kiemeli, hogy az emberi méltósághoz való jog az ún. általános személyiségi jog egyik megfogalmazásának tekinthető. Az általános személyiségi jog „anyajog”, azaz olyan szubszidiárius alapjog, amelyet mind az Alkotmánybíróság, mind a bíróságok minden esetben felhívhatnak az egyén autonómiájának védelmére, ha az adott tényállásra a konkrét, nevesített alapjogok egyike sem alkalmazható. Az AB gyakorlat az általános személyiségi jogot különféle aspektusaival nevezi meg, például a személyiség szabad kibontakoztatásához való jogként, az önrendelkezés szabadságához való jogként, általános cselekvési szabadságként, avagy a magánszférához való jogként. Az Alaptörvény VI. cikke az általános személyiségi jog egyes aspektusainak megfogalmazásaként is értékelhető. Eszerint „mindenkinek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartását és jó hírnevét tiszteletben tartsák.”

3. Az Alaptörvény XII. cikk (1) bekezdése alapján mindenkinek joga van a *munka és a foglalkozás szabad megválasztásához*, valamint a vállalkozáshoz, képességeinek és lehetőségeinek megfelelő munkavégzéssel mindenki köteles hozzájárulni a közösség gyarapodásához. Az Alkotmány korábbi rendelkezéseit értelmező, közel két évtizedes alkotmánybírósági gyakorlatban a munkához való jog alkotmányos alapjogként a munka és a foglalkozás szabad megválasztásához való jogot jelentette.

A szociális jogok közé sorolható foglalkoztatáshoz való jog két elemből áll, az egyik a „jog” a munkához, a munkavégzéshez, amely a munkahelyteremtést és ezek megőrzését, a munkanélküliség kezelését szolgáló állami foglalkoztatáspolitikát foglal magában, a másik pedig a foglalkozás megválasztásának szabadsága (alanyi jellegű jog). A közfoglalkoztatási rendszer működésével kapcsolatos kérdések értelemszerűen az állami foglalkoztatáspolitikával állnak kapcsolatban.

A munkához és foglalkoztatáshoz való jog szociális jogi jellegéből következik, hogy kapcsolatban áll az egyes államok gazdaság- és szociálpolitikai karakterével, alkotmányos struktúrájával, hagyományaival. Az állam nemcsak elismerni köteles a munkához való jogot, hanem megfelelő feltételek megteremtésével köteles elősegíteni az érvényesülését.

Ez a gyakorlatban olyan aktív magatartást, olyan cselekvési kötelezettséget jelent az állam számára, amely előmozdítja a széles körű foglalkoztatás megvalósítását. Az állami kötelezettség megvalósulhat munkahelyteremtő gazdaság-, foglalkoztatás-, oktatáspolitikai kialakításával, átképzésekkel, megfelelő jogalkotási tevékenység folytatásával, munkahelyteremtő beruházásokkal, illetve más egyéb módokon. Alkotmányosan teljes mértékben támogatható az olyan állami törekvés, amely a rászoruló polgárok számára – a segélyezett állapotból "kimozdítva" – lehetőséget ad a munkaerő-piacra való visszatérésre. A munkavégzés és az abból származó munkabér megléte, az államtól való anyagi függetlenség éppen az egyéni autonómia, önrendelkezés kiteljesedése irányába hat.

III. Az ügy érdemi megállapításai, következtetések

A beérkezett írásbeli válaszok és a helyszíni vizsgálat tapasztalatai alapján megállapítottam, hogy *a közfoglalkoztatási programok megvalósításával összefüggésben speciális, kifejezetten Baranya megyét érintő visszásság nem állapítható meg.*

A helyszíni vizsgálat során megtekintett programok, mind a Zsolnay Kulturális Negyedben megvalósuló kulturális közfoglalkoztatás, mind a Gilvánfán az országban elsőként elindított, majd mintaprogrammá vált „Vályogvető Program” valóban sikeresen működik, egyben értékteremtő közfoglalkoztatást valósít meg. Fontosnak tartom azonban megjegyezni, hogy *a kulturális közfoglalkoztatottak munkájuk során olyan feladatokat látnak el, amely a Zsolnay Negyed működéséhez elengedhetetlenül szükségesek*, ennek megfelelően – a helyszíni vizsgálaton elhangzottak szerint – a korábbi közfoglalkoztatási program lezárultával működési zavarok léptek fel a közfoglalkoztatottak foglalkoztatásának hiánya miatt. Másrésztől maguk a közfoglalkoztatottak is jelezték, hogy a programok közötti átmeneti időszak, amely alatt ismét álláskeresővé váltak komoly megélhetési nehézségeket okozott számukra. Előremutató ugyanakkor, hogy az előző program során részt vett közfoglalkoztatottak közül egyikével a Zsolnay Negyed határozatlan idejű munkaviszonyt létesített.

A helyszíni vizsgálat által feltártak szerint a közfoglalkoztatási program 6 hónapos időkerete a közfoglalkoztató oldaláról a munkaszervezés tervezhetősége, a közfoglalkoztatottak oldaláról a kapott feladatra (így például a tárlatvezetés, a gyermekprogramok szakmai felépítése, kivitelezése) való megfelelő felkészülés és végrehajtás szempontjából meglehetősen szűkre szabott. A közfoglalkoztatottak tájékoztatása szerint az előző programban elsajátított ismeretek járultak hozzá ahhoz, hogy az idejű programban már magabiztosan láthassák el a rájuk bízott feladatokat. Álláspontom szerint – különös figyelemmel a kulturális közfoglalkoztatás magasabb szakértelmet igénylő feladatellátására – szükséges lenne az egymást követő kulturális közfoglalkoztatási programok megfelelő összehangolása, valamint a kitűzött programcélokhoz szabott időkeret meghatározása. A közfoglalkoztatási programokkal összefüggésben a helyszíni vizsgálat ismételen alátámasztotta azokat a rendszerszintű hiányosságokat, anomáliákat, amelyekre egyrészt már a korábbi, a közfoglalkoztatásra irányuló ombudsmani vizsgálatok is rámutattak, illetve amelyeket a program átfogó, országos vizsgálatok is tapasztaltam.⁴

1. Kellő felkészülési idő hiánya

A munkaügyi szakigazgatási szerv vezetője a helyszíni vizsgálat alkalmával megerősítette, hogy a közfoglalkoztatási programokra történő felkészülési idő szűkössége a programok elindítását megelőzően és működésük közben is több megoldandó probléma elé állította a hivatalt. Ilyen probléma volt például a képzések helyszíneinek a biztosítása, a képzésben részt vevő közfoglalkoztatottak odautaztatása, vagy a megfelelő taneszközök biztosítása. Ezeket a problémákat azonban – „menet közben” – sikeresen orvosolni tudták.

⁴ Ld.: Az átfogó vizsgálat eredményeit az AJB-853/2014 számú ombudsmani jelentés foglalja össze

Ezzel kapcsolatban ismételten szeretném hangsúlyozni, hogy – ahogyan arra már a korábbi ombudsmani jelentéseimben⁵ is többször felhívtam a figyelmet – a rövidre szabott felkészülési idő minden esetben magában hordozza, előrevetíti a közfoglalkoztatási programok, valamint a képzések csúszásának, a megfelelően kialakított személyi és tárgyi feltételek hiányának, valamint a szakszerű és gördülékeny feladatellátás nehézségeinek megjelenését. A közfoglalkoztatási programok sikeres megvalósítását jelentősen elősegítené, ha azok a munkaügyi szervek számára – mind időben, mind a bevonandó létszám és az ellátandó feladatok (pl: képzés megszervezése) tekintetében – előre tervezhetőek lennének, illetve a megvalósításukhoz kellő idő állna rendelkezésükre. A megfelelő tervezési, felkészülési idő ugyanakkor nemcsak a munkaügyi szervek munkáját könnyítené meg, hanem elősegítené azt is, hogy a rászorulóknak számára megfelelő tájékoztatást és tervezhető munkalehetőséget tudjanak biztosítani.

Mindezek alapján megállapítom, hogy az a körülmény, hogy nem, illetve csak szűkösen állt rendelkezésre a Téli közfoglalkoztatási program, illetve a kulturális közfoglalkoztatási program sikeres megvalósításához szükséges felkészülési idő, a jogállamiság elvéből levezethető jogbiztonság követelményével összefüggő visszásság bekövetkeztének közvetlen veszélyét hordozza magában.

2. *A közfoglalkoztatásból történő kizárás*

A közfoglalkoztatásról és a közfoglalkoztatáshoz kapcsolódó, valamint egyéb törvények módosításáról szóló 2011. évi CVI. törvény (Kftv.) 2013. szeptember 1-től hatályos módosítása alapján – 1. § (4a) – *az álláskeresőt három hónap időtartamra ki kell zárni a közfoglalkoztatásból, ha a tanköteles gyermekének mulasztása miatt indított szabálysértés elkövetéséért három hónapon belül jogerősen elmarasztalták, vagy az önkormányzati rendeletben előírt, a lakókörnyezet (kert, udvar, jogszabályban meghatározott, az ingatlanhoz kapcsolódó közterület) rendezettségének biztosítására vonatkozó kötelezettségét nem teljesíti.*

A Kftv. 1. § (4b)-(4c) bekezdése ehhez kapcsolódóan előírja, hogy a hivatalból folytatott közigazgatási eljáráshoz meghatározott kizárási okról vagy annak hiányáról megkeresésre az általános szabálysértési hatóságnak, illetve az álláskereső lakóhelye szerint illetékes jegyzőnek kell 3 napon belül adatot szolgáltatnia a kormányhivatal járási munkaügyi kirendeltsége részére, továbbá a kizárási ok fennállásának ellenőrzése érdekében a közfoglalkoztatási jogviszonyba történő kiközvetítés előtt a kirendeltség adatot igényelhet a szabálysértési nyilvántartásból. A Kftv. 1. § (4e) bekezdése alapján ugyanakkor *nemcsak az álláskeresőt kell kizárni a közfoglalkoztatásból a feltételek fennállása esetében, hanem azt is, aki már jogviszonyban áll:* ha közfoglalkoztatási jogviszony létrehozását követően értesül a kirendeltség a közfoglalkoztatást kizáró okról, akkor neki kell a kizárásról szóló döntését közölnie a közfoglalkoztatóval, aki mérlegelés nélkül köteles a közfoglalkoztatási jogviszonyt a jogerős döntés alapján azonnali felmondással megszüntetni.

A közfoglalkoztatásból való kizárásra vonatkozó szabályok tehát érintik mind az álláskeresőket, mind pedig a már közfoglalkoztatási jogviszonyban állókat. A feltételek bekövetkezése esetén előbbieket három hónapra elzárják attól, hogy bekerülhessenek a közfoglalkoztatásba, míg utóbbiak esetében azonnali hatályú felmondást és három hónapos bekerülési tilalmat eredményez a kizárás.

A fenti szabályok alkotmányossága tárgyában – az Ajbt. 2. § (3) bekezdésében, illetve 34. §-ában biztosított jogkörénél fogva – az alapvető jogok biztosa *AJB-3384/2013.* számon alkotmánybíróági indítványt nyújtott be és indítványozta, hogy az Alkotmánybíróság vizsgálja meg és az Abtv. 41. § (1) bekezdésében biztosított jogkörében semmisítse meg Kftv.) 1. § (4a)-(4g) bekezdését, valamint 2. § (5) bekezdés g) pontját.

---

⁵ Ld.: A közfoglalkoztatás átfogó vizsgálatáról készült *AJB-4162/2012.*, *AJB-3025/2012.*, a Békés megyei helyszíni vizsgálatról készített *AJB-1985/2014.* valamint a Téli Közfoglalkoztatási Program átfogó vizsgálatáról készített *AJB-853/2014.* számú jelentés

Az Alkotmánybíróság mindeztáig még nem bírálta el az indítványt, éppen ezért – a rászorultak jogainak védelme érdekében – továbbra is kiemelt figyelemmel kísérem ezen szabályok gyakorlati alkalmazását. Fenti okok miatt a helyszíni vizsgálat alkalmával tájékoztatást kértem azon adatokról is, hogy ezen kizáró okok miatt sor került-e Baranya megyében a közfoglalkoztatásból történő kizárássra. A munkaügyi központ igazgatójának tájékoztatása szerint *Baranya megyében 2013 szeptembere (a szabályozás hatályba lépése) és 2014. november 21-e között összesen 16 főt zártak ki a közfoglalkoztatásból.* A lakókörnyezet tisztántartásával összefüggő ok miatt erre nem került sor, a kizárás valamennyi esetben a tanköteles gyermek iskoláztatása miatti mulasztás miatt történt.

3. *A konkrét panasszal kapcsolatos megállapításaim*

A Baranya megyei Kormányhivatal Szentlőrinci Járási Hivatal Járási Munkaügyi Kirendeltsége vezetőjének tájékoztatása szerint a panaszost, mint nyilvántartott álláskeresőt, 2013. október 22-én értesítették a Téli értékteremtő közfoglalkoztatási programról, amelynek tájékoztatójára 2013. október 25-én került sor. A tájékoztatón a kirendeltség-vezető személyesen tájékoztatta a résztvevőket arról, hogy a program várhatóan 2013. november 25-én kezdődik és 2014. április 30-án fejeződik be, illetve arról is, hogy az öt hónapos közfoglalkoztatási jogviszony keretében 2013. december 2-től tanfolyamon is részt kell venniük. A panaszos a tájékoztatót részt vett és aláírta azt a szándék nyilatkozatot, mely szerint részt kíván venni a programban.

A program az előzetes információkhoz képest korábban indult, mivel a foglalkoztatás már 2013. november 8-án megkezdődött, a képzési rész azonban az eredeti terveknek megfelelően csak 2013. december 2-án indult. Erről a változásról a kirendeltség az Önkormányzatokat értesítette. A panaszost – az Önkormányzat kérésére – 2013. november 7-én közvetítették ki a Téli értékteremtő közfoglalkoztatási programba, a felajánlott munkalehetőséget elfogadta. A foglalkoztathatósági szakvélemény szerint foglalkoztatható volt, így a közfoglalkoztatási jogviszonya 2013. november 8-án létrejött. A jogviszony megszüntetésére – a panaszos írásbeli kérésére – 2013. december 11-én került sor, közös megegyezéssel. Kérését, a Szigetvári Kórház Pszichológiai szakrendelésén kiállított szakvéleménnyel indokolta, mely szerint „pszichés állapota miatt a tanfolyam elvégzésére alkalmatlan”. A szakvéleményt 2013. november 5-én állították ki. A dokumentumot az Önkormányzatnak és a kirendeltségnek is 2013. december 10-én mutatta be.

Mindezekre figyelemmel – tekintettel arra, hogy az ügyben alapjogi visszasság gyanúja nem merült fel – vizsgálatomat ombudsmani intézkedés nélkül lezártam.

A Baranya megyében megvalósuló közfoglalkoztatási programok bemutatása mellett a munkaügyi központ igazgatója tájékoztatást nyújtott azokról a törekvésekről, programokról, amelyek épp annak megelőzésére szolgálnak, hogy a munkaerőpiacon egyre nagyobb számban megjelenő alulképzett, illetve a foglalkoztatók preferenciáitól eltérő szakismeretekkel bíró munkakeresők arányát csökkentsék, ezáltal a munkaerő-piacon jelentkező keresleti és kínálati oldalt minél inkább közelíteni tudják egymáshoz. Mindezek a törekvések egybecsengenek a közfoglalkoztatás deklarált céljával is, hiszen célzottan az elsődleges munkaerő-piacon történő elhelyezkedést mozdítják elő. Mindezzel pedig abba a kedvező irányba hatnak, hogy a láthatóan egyre kiszélesedő és már a pályakezdő, felsőfokú végzettséggel rendelkező fiatalok esetében is sok esetben a szinte egyetlen lehetőséget jelentő (kulturális és egyéb) közfoglalkoztatási programok valóban csupán kiegészítő foglalkoztatáspolitikai eszközként, a tartósan álláskereső személyek elsődleges munkaerő-piacra történő visszavezetésének eszközeként szolgáljanak.

4. *Esélyteremtő képzések a Forrás Szakképző Iskolában*

A helyszíni vizsgálat által tapasztaltak is megerősítették, hogy az iskola célja és munkája *hiánypótló*, hiszen olyan fiatalok szakmához jutását mozdítják elő, akik egyébként kiesnének az iskolarendszerekből, akiknek nem, vagy igen csekély esélyük lenne önerőből, támogató pedagógiai munka nélkül a szakmaszerzésre.

A szakiskola alapítványi fenntartású, ennek megfelelően a pályázati lehetőségek folyamatos és megfelelő forrást biztosító rendelkezésre bocsátása elengedhetetlen fontosságú működőképességük megőrzése érdekében.

Az iskola igazgatójának tájékoztatása alapján az idei évben kaptak először lehetőséget a működésüket befolyásoló jogszabály véleményezésére. Az igazgató ezzel összefüggésben működésüket veszélyeztető problémaként jelezte, hogy a 2015/2016-ös tanévre vonatkozó szakmaszerkezeti rendelet tervezetben nem szerepel a pincérképzés, valamint a szakács és vendéglátó-eladó szakmában csak 0.5-0.5 osztály indítását engedélyeznék. Ebben a tanévben iskolájukba hetvenen iratkoztak be a pincér és a szakács osztályokba, valamint 22 fő kezdte meg az általános iskolai felnőttoktatást. A *2015/2016-os tanévben* továbbra is pincér, szakács és vendéglátó-eladó képzés indítását tervezték, figyelemmel arra is, hogy az iskola infrastruktúrája célzottan ezekre a képzésekre kialakított (tankonyha, tanterem), a kormányrendelet tervezetben foglaltak miatt azonban a szakiskola – főként azért, mert kis létszámú iskola – működése veszélybe kerülhet, a tanárok foglalkoztatása rész-munkaidőssé válhat. Mindez a szakmai munka és az intézmény gyors szétesését prognosztizálja, egyben a több év alatt létrehozott pedagógiai műhely megszűnéséhez vezethet. A tervezet véleményezésében megfogalmazták szakmai kifogásaikat és a jogszabály rendelkezésének előrelátható következményeit is vázolták.

Előremutatónak tartom a kormányrendelet tervezet véleményezési lehetőségének biztosítását, egyben a szakmai álláspont figyelembevételét célzó törekvést a jogalkotói döntések meghozatalakor, mivel jelen jelentéssel is szeretném ráirányítani a figyelmet arra, hogy a közös cél – a foglalkoztatottsági helyzetkép javítása – érdekében a szakképzési struktúra rendszerszintű kialakításában a fokozott együttműködés kialakítása elengedhetetlenül szükséges a jogalkotói szervek, a munkaügyi szakigazgatási szervek és a példaértékű szakmai, pedagógiai munkát ellátó intézmények között.

A helyszíni vizsgálat alkalmával az igazgató tájékoztatást nyújtott arról továbbá, hogy működőképességük veszélyeztetettsége mellett a szakmai elhivatottságukra tekintettel, bár korábban elutasították kérelmüket, a következő tanévre vonatkozóan ismételten szeretnének jelentkezni a HÍD Programra.

A Nemzeti köznevelésről szóló törvény 14. §-ában foglalt egyik jelentős újításnak tekinthetők a 2013 szeptemberétől indítható Köznevelési Hídprogramok.

A Köznevelési Hídprogramok keretein belül szervezhető olyan osztály is, amely az Országos Képzési Jegyzékről szóló kormányrendeletben meghatározott szakképesítések körében folytatott szakiskolai képzés megkezdésére készíti fel azokat a tanulókat, akik általános iskolai tanulmányaikat a tankötelezettségük végéig nem tudták teljesíteni és hat általános iskolai évfolyamnál kevesebbet fejeztek be sikeresen.⁶

Ez a program visszatérési, újrakezdési lehetőséget biztosít a legkorábbi iskolaelhagyóknak, célja a munkaerő-piaci igényeknek megfelelő szakképzésbe történő bevezetés, a munkavégzés kulturális és egyéb szabályainak megismertetése és elfogadtatása.

Az iskola igazgatója kifejtette, hogy több mint tíz éves tapasztalattal rendelkeznek a felzárkóztató programok kidolgozásában és megvalósításában, emellett szakmailag és emberileg is elhivatottak e területen, ezért a program megvalósítása szintén hozzájárulhat az iskola felvállalt céljának elérésében. Kérésüket támogatta a Megyei Önkormányzat, a Kormányhivatal és a Pécsi Tankerület is.

---

⁶ A nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 181. § részletezi a HÍD Program elemeit. Ha a tanuló nem kíván alapfokú iskolai végzettséget szerezni, a Híd II. programban egy évig (tíz hónapig) tartó szakképzést előkészítő évfolyam keretében a szakképzésbe történő bekapcsolódáshoz szükséges elméleti és gyakorlati tudáselemeket (kompetenciákat) szerzi meg, és a szakmai és vizsgakövetelményekben meghatározott elméleti és gyakorlati tudáselemek (kompetenciák) meglétéhez kötött szakképesítés megszerzésére készülhet fel. A képzés végén szakmai vizsgát tehet, amellyel rész-szakképesítést szerezhet.

5. *Prevenció, koordináció a foglalkoztatás bővítése érdekében – jó gyakorlat*

A helyszíni vizsgálat során a munkaügyi központ igazgatója arról is tájékoztatott, hogy a munkaügyi központot egyre gyakrabban keresik meg informatikai vállalkozások azzal a kéréssel, hogy nyújtsanak segítséget informatikai szakemberek biztosításában, illetve olyan szakképzési támogatásban, amellyel felsőoktatásban végzett fiatal munkavállalók részére biztosítanának támogatott továbbképzést. Mivel – a munkáltatók előre jelzett igénye szerint – várhatóan rövid időn belül több száz informatikai végzettséggel rendelkező szakemberre lenne szükség, ezért a probléma megoldása érdekében megkereste az Informatikai Vezetők Társasága Közhasznú Egyesület⁷ (IVETAR) elnökségét és a tárgykörben illetékes szervezeteket. A munkaügyi központban 2014. május 30-án tartott megbeszélésen, amelyen az IVETAR vezetői mellett a Pécsi Tudományegyetem Természettudományi Karának (PTE) oktatói, valamint a Dél-Dunántúli Regionális Innovációs Ügynökség Nonprofit Kft. (DDRÍÜ) vezetői is részt vettek hangsúlyozta, hogy annak érdekében, hogy a felsőoktatási intézmények a piaci igényeknek megfelelően tudják ki(át)alakítani a képzési kínálatukat, szükség lenne olyan fórum kialakítására, ahol az informatikát oktató pécsi egyetemi karok és a releváns kis és középvállalkozások tisztázni tudnák a gazdasági szervezetek elvárásait. A cégek jelzése szerint ugyanis a baranyai megyeszékhely felsőoktatási intézményeiben végzett informatikusok száma nagyon kevés, az informatikai kompetenciáik nem megfelelőek, így átképzés nélkül nem tudnak elhelyezkedni. Tájékoztattott arról is, hogy a Baranya Megyei Fejlesztési és Képzési Bizottság elkészítette a Baranya megyei szakképzés-fejlesztési stratégiát, amelyben az általános foglalkoztatási valamint a gazdasági helyzet javítása érdekében a kreatív ipar fejlesztését javasolták.

A munkaügyi központ a foglalkoztatás bővítése érdekében felajánlotta, hogy pályázatot ír ki, amely keretében bértámogatást nyújt másfél évig azon cégeknek, ahol legalább 1 fő munkaerő fejlesztést hajtanak végre. A problémakör valódi kezelése érdekében ugyanakkor szükség lenne a gazdasági szervezetek szakképzéssel, támogatással összefüggő további javaslataira is.

A szakmai egyeztetés folytatásaként 2014. június 20-án ismételt megbeszélésre került sor, amelyen a korábbi meghívottak mellett a pécsi felsőoktatási intézmények felsővezetői (PTE Pollack Mihály Műszaki és Informatikai Kar dékánja, dékán helyettese), valamint az Információmenedzsment Innovációs Klaszter vezetője is részt vett. A tanácskozásom a résztvevők megállapították, hogy a munkaerő-piaci kereslet jelentősen meghaladja a kínálatot, ezért jelentős fejlesztéseket kell tenni a régió ICT gazdaságának fejlesztése érdekében. Ennek elérése érdekében a felek konkretizálták azokat a területeket, ahol együtt kívánnak működni, meghatározták a stratégiai célokat és részletes cselekvési tervet fogadtak el arról, hogy az előre meghatározott együttműködési területeken milyen konkrét tevékenységeket kívánnak végrehajtani.

Fentiekkel kapcsolatban a következőket kívánom megállapítani. A munkaügyi központok fontos feladatai közé tartozik – többek között – a munkahelyteremtéssel, munkaerő-piaci szolgáltatással kapcsolatos feladatok ellátása, illetve hogy kapcsolatot tartsanak a munkaerő-piaci szereplőkkel.

A helyszíni vizsgálat során megismert széles spektrumú, preventív törekvések ugyanakkor arra engednek következtetni, hogy az alapvetően a foglalkoztatáspolitikai cél megvalósításával, végrehajtásával megbízott szakigazgatási szerv, mindennapi munkája során szembesülve a problémákkal, felismerve az elhelyezkedést gátló tényezőket, felvállal egy, a szűken értelmezett feladatkörébe nem tartozó, sokkal inkább koordinatív, támogató, megelőző jellegű feladatellátást is.

---

⁷ Az egyesület célja, a Dél-dunántúli gazdasági-, közigazgatási-, közszolgáltatási szervezetek első számú informatikai vezetői közötti információáramlás elősegítése, valamint az adott informatikai ágazat irányait meghatározva azt a többi ágazat felé közvetíteni.

Ennek keretében a felsőoktatási intézményekkel való kapcsolatfelvétel során befolyásolja a munkaadói igények és a szakképzések, felsőoktatási képzések összehangolását, a mentortanári programmal pedig megakadályozza a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek leszakadását, kiesését az iskolai rendszerből, súlyosabb esetekben az esetleges kriminalizálódását. Mindezzel abba az irányba hat, hogy csökkentse az egyre nagyobb számban alulképzett, elmaradt munkaszocializációval bíró, a munkaerő-piacról kiszoruló munkavállalók számát, és elősegítse, hogy az elsődleges munkaerőpiac számára is értékelhető, potenciális munkavállalók jelenjenek meg a munkaerőpiacon.

A helyszíni vizsgálaton megismert gyakorlatot – mind a szakképző iskola, mind a felsőoktatás vonatkozásában – azért tartottam szükségesnek a jelentésemben is kiemelni, hogy az minél szélesebb körben ismertté váljon és – jó gyakorlatként – követendő minta legyen más munkaügyi kirendeltségek számára is.

Az egyéni elhivatottság azonban nem pótolja, nem pótolhatja a rendszerszintű, tematikusan felépített programokat, illetve a már felmutatható pozitív minták fenntartásához, országos szinten történő bevezetéséhez szükséges támogatási források kiszélesítését, megteremtését.

Intézkedéseim

A vizsgálat során feltárt alapvető joggal összefüggő visszásság orvoslása és jövőbeni bekövetkezése lehetőségének a megelőzése, valamint a közfoglalkoztatottak kiszolgáltatottságának csökkentése érdekében az Ajbt. 31. § (1) bekezdése alapján

1.a) felkérem a *belügyminisztert*, gondoskodjon arról, hogy a későbbiekben megvalósuló közfoglalkoztatási programok előzetes tervezése során, minden esetben biztosítsák a program megtervezéséhez és az arra való felkészüléshez szükséges időtartamot annak érdekében, hogy mind a munkaügyi kirendeltségek, mind a közfoglalkoztatottak és közfoglalkoztatottak fel tudjanak készülni a program sikeres megvalósítására;

1.b) a foglalkoztatáspolitikai célok minél szélesebb körű megvalósítása érdekében mozgítsa elő, hogy a jelentésemben is bemutatott, előremutató, preventív, ún. jó gyakorlatok minél szélesebb körben ismertté váljanak.

2.) az Ajbt. 31. § (1) bekezdése alapján felkérem a *nemzetgazdasági minisztert* –, hogy az *emberi erőforrások miniszterével együttműködésben* – a szakképzések rendszerének kialakításával összefüggő jogalkotói feladatuk ellátásakor *vegye figyelembe* a jelentésemben rögzített, a szakképzésekkel kapcsolatban kifejtett szakmai álláspontot is.

Budapest, 2015. január

Székely László sk.